Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3–3

Nr. Wilno, dnia 9 marca 1932 r. 625

Treść numeru:

----oo0§0ooo----

&0&

-

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"R y t a s" o r e z o l u c j i T r y b u n a ł u H a s k i e - g o.

"Rytas" Nr.36, Art.p.t."Pewien finał". Streszczenie:

W październiku 1927 r. władze polskie w Wilnie dopuściły się przeciwko ludności litewskiej licznych gwałtów. Reagując na to, rząd litewski wytoczył Polsce sprawę w Lidze Narodów.

Ponieważ wina Polski była oczywistą, więc też oczekiwała ją duża odpowiedzialność. Jednakże magicy genewscy tak wykręcili sprawę, iż wymierzone przez ówczesnego sternika litewskiej nawy państwowej karzące ostrze sprawiedliwości nie dosięgło piersi polskiej.

Litwa z ofenzywy musiała przyjść do defenzywy, czego wynikiem była znana rezolucja grudniowa. Polacy tryumfowali.

Rozpoczęły się bezpośrednie rokowania polsko-litewskie w Kownie, Berlinie, Warszawie i Królewcu. Wilno było na ustach całego świata, jednak jedynym wynikiem całorocznych pertraktacyj była "umowa o małym ruchu granicznym".

W dalszym ciągu Komisja Tranzytowo-komunikacyjna doszła do przekonania, iż Litwa winna zezwolić Polsce na tranzyt przez swe terytorjum, zaś Polska nie powinna hamować spławu drzewa po Niemnie. Ponieważ jednak rząd litewski odczucił wniosek Komisji Tranzytowo-komunikacyjnej, przeto Rada L.N. zwróciła się do Trybunału Haskiego z prośbą o wyrażenie opinji w tej sprawie.

Trybunał Haski poparł w całej rozciągłości tezę rządu litewskiego. Cieszyła się Litwa, gdyż nadzieja odzyskania Wilna stała się jakgdyby bliższą. W rzeczywistości jednak sytuacja Litwy była b.zbliżona do sytuacji człowieka stawionego przed sądem, a następnie uniewinnionego.

Jedynym plusem w całej tej sprawie jest to, że Litwa zdołała odeprzeć kontratak wroga i nie oddała ani piędzi swej ziemi. Korespondent genewski pisze: "Wielkie moralne zwycięstwo Litwy pozostało wcale niewykorzystane".

Coprawda rezolucja Trybunału Haskiego nie wyczerpała sprawy wileńskiej i Litwa po pierwszej zwycięskiej potyczce może iść dalej.

Czyżby Litwie zbrakło już sił walczyć o Wilno? Litwa posiała jeszcze wiele sił. Słyszy się zarzuty, iż Litwa winna była domagać się rozważenia kwestji wileńskiej, na mocy art.15-go paktu L.N.

Ponieważ jednak przekonała się Litwa, że Rada Ligi Narodów nigdy nie wystąpiła przeciwko sile zbrojnej, przeto oddanie sporne w ręce samej tylko Rady /art.15/ byłoby posunięciem niewłaściwem.

Społeczeństwo kowieńskie zarzuca również przedstawicielowi Litwy w Genewie brak stanowczości i dopatruje się symptomatów rezygnacji i ustępliwości na rzecz Polski.

Należy jednak pamiętać, że mocne i ostre słowa częstokroć w polityce mają mniejsze znaczenie niż ostrożne i delikatne manewrowanie. Walka Litwy o Wilno jest długa i trudna. Walka ta coraz bardziej nabiera charakteru zmagania się o niepodległość Litwy.

K r o n i k a.

S t o s u n k i l i t e w s k o - s z w e d z k i e .Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.50/,szwedzkie władze wojskowe organizują cykle odczytów o Litwie. Odczyty odbywają się przeważnie w klubach oficerskich.

VII.SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

"L i e t u v o s A i d a s" o k o m p e t e n c j i L i g i N a r o d ó w w s p r a w i e p r z e k a z a n i a s p r a w y k ł a j p e d z k i e j T r y b u n a ł o w i H a s k i e m u .

"Lietuvos Aidas" Nr.44 i 45, Art.dr.praw Wł.Natkiewicza p.t. "Czy art.17-ty konwencji kłajpedzkiej upoważnia Ligę Narodów do przekazania sprawy kłajpedzkiej Trybunałowi Haskiemu?. Streszczenie:

Art.17-ty konwencji kłajpedzkiej zawiera dyspozycje uprawniające członków Rady Ligi Narodów do zwracania uwagi Rady na ewentualne przekroczenia tej konwencji.

Ustęp I-szy art.17-go konwencji kłajpedzkiej pozwala członkom Rady na zwrócenie uwagi Rady Ligi Narodów w razie jej przekroczenia.

Dn.20.IX.26 r.Rada Ligi Narodów orzekła, iż żadna prywatna osoba /postronna/ niema prawa zwracania uwagi Rady na ewentualne przekroczenie konwencji. A więc Niemcy, ogłaszając w dn.28.VIII.30 r.oraz w dn.15.IX.30 r. memorjały w sprawie kłajpedzkiej rozminęły się z przepisami konwencji. Memorjały te należy więc traktować jako "Un acte d´intervention irritante".

Coprawda ustęp II-gi art.11-go paktu L.N. nadaje członkom Ligi Narodów prawo poufnego zwracania uwagi Rady lub plenum na ewentualne niebezpieczeństwo zagrażające pokojowi, jednak art.11-ty paktu posiada własną procedurę i można się nim posługiwać jedynie w wypadku niebezpieczeństwa wojny.

W sprawach wytoczonych na mocy ustępu I-go art.17-go konwencji kłajpedzkiej Rada L.N. nie jest ani konsyljatorem ani arbitrem i winna zadowolnić się jedynie wyjaśnieniami stron,które konwencję zawarły /a więc Anglji, Francji, Japonji i Włoch z jednej, - zaś Litwy z drugiej strony/.

Część I-sza art.17-go konwencji ma na celu zaznajomienie Rady ze wszystkiemi ewentualnemi wykroczeniami przeciwko konwencji oraz umożliwia przedstawicielom państw sprzymierzonych /na czas ich zasiadania w Radzie/ a/albo zadowolnienie się wyjaśnieniami rządu litewskiego, albo b/ wykorzystanie przepisów ustępu II-go konwencji.

Niemiecki min.Spraw Zagr.p.Curtius dn.24.I.31 r. na posiedzeniu Rady L.Nar.oświadczył, iż najwłaściwszem będzie zasięgnięcie opinji stałego sądu międzynarodowego w Hadze - a/ w sprawie legalności stanu wojennego w Kraju Kłajpedzkim; b/ w sprawie autonomji sądów Kraju Kłajpedzkiego.

Analogiczną propozycję wysunął dn.20.II.1932 r.w Radzie von Buelow w sprawie prawomocności odwołania prezesa Dyrektorjatu kłajpedzkiego.

Należy stwierdzić, iż obie te propozycje kolidują z art.17-tym konwencji.

1/ Ustęp I-szy art.17-go konwencji kłajpedzkiej nadaje Niemcom wyłącznie prawo "zwrócenia uwagi Rady".

2/ Zgodnie z art.36-tym statutu Stałego Sądu Międzynarodowego w Hadze, w sprawach o charakterze informacyjnym nie można zasięgać opinji sądu haskiego, gdyż sąd ten rozważa jedynie kwestje natury prawnej, mogące powstać pomiędzy państwami, które zawarły umowę i przyjęły na się pewne obowiązki.

3/ Litwa ani z Niemcami, ani z innymi członkami Rady L.N./z wyjątkiem państw sprzymierzonych/ nie przyjęła na siebie żadnych zobowiązań względem Kraju Kłajpedzkiego.

4/ Litwa nie może przystać, by Niemcy lub jakieś inne państwo, wchodzące do Ligi Narodów /z wyjątkiem państw sprzymierzonych/ posiadały prawo interwencji w zakresie wykonywania konwencji kłajpedzkiej.

5/ Gdyby nawet ex hipotesi przyjąć, że Rada posiada prawo zasięgnięcia opinji Trybunału Haskiego w sprawie wykonywania konwencji kłajpedzkiej, to i wówczas to zasięgnięcie opinji mogłoby nastąpić jedynie za zgodą rządu litewskiego.

Ustęp II-gi art.17-go konwencji kłajpedzkiej rozszerza ratione materiae kompetencję stałego Sądu Międzynarodowego. W ustępie tym porozumiewające się strony zgadzają się na podporządkowanie się,w razie wyniknięcia sporu, decyzji Trybunału Haskiego.

Państwa, które podpisały konwencję kłajpedzką,niekoniecznie solidarnie, lecz nawet każde zosobna mogą wnieść sprawę do Sądu Międzynarodowego. Ustęp II-gi art.17 konw.kłajpedz-

kiej głosi: "W wypadku wyniknięcia różnicy zdań pomiędzy Litwą a którymś z członków Rady L.N. reprezentującym jedno z państw sprzymierzonych, ta różnica zdań, będzie zgodnie z art.14-tym paktu L.N. uważana jako spór międzynarodowy.

Rząd litewski zgadzą się, iż w razie, gdyby strona przeciwna tego życzyła, każdy taki spór zostanie przekazany Stałemu Sądowi Sprawiedliwości Międzynarodowej. Orzeczenie Sądu będzie bezapelacyjne oraz będzie posiadało taką moc i znaczenie, jakgdyby zostało uczynione na mocy art.13-go paktu Ligi Narodów".

A więc ustęp II-gi art.17-go również nie uprawnia powoda do zwrócenia się do Sądu Międzynarodowego z prośbą o wyrażenie opinji, lecz tylko o décision /wyrok/ równoznaczny z sentence wydanej na mocy art.13-go paktu Ligi Narodów, którą to sentencję Litwa zobowiązała się wykonać do bonne foi.

Wyniki powyższych rozważań są następujące:

1/ Na mocy ustępu I-go art.17-go konwencji kłajpedzkiej Rada Ligi Narodów nie może zwrócić się do Trybunału Haskiego w celu zasięgnięcia opinji doradczej, lecz tylko członek Rady może "zwrócić uwagę" na ewentualne przekroczenie konwencji.

Po odpowiednich wyjaśnieniach ze strony Litwy oraz państw sprzymierzonych, te same państwa sprzymierzone /nie zaś sama Rada L.N./ mogą dowolnie przekazać lub nieprzekazać sprawy stałemu Sądowi Międzynarodowemu.

2/ Na mocy ustępu II-go art.17-go konwencji kłajpedzkiej, zasięgnięcie opinji doradczej Trybunału Haskiego możliwe jest tylko w tym wypadku, o ile pomiędzy Litwą z jednej, zaś wszystkiemi, lub którem jednem z państw sprzymierzonych z drugiej strony, nastąpiło w tym względzie odnośne porozumienie.

Gdyby któreś z państw sprzymierzonych przestało być członkiem Rady L.N., w takim razie utraciłoby ono również prawo pertraktowania z Litwą na temat zasięgnięcia opinji Trybunału Haskiego.

Solidarne zwrócenie się do Trybunału Haskiego w celu uzyskania opinji, nie wyklucza możliwości zwrócenia się do tegoż Trybunału z prośbą o wydanie wyroku w tejże sprawie.

K r o n i k a.

O b r o n a n a z w n i e m i e c k i c h p r z e z D y r e k t o r j a t k ł a j p e d z k i w u j ę c i u "L i e t u v o s A i d a s a". "Lietuvos Aidas" Nr.50: Zabory niemiecki i rosyjski pozostawiły w Litwie dużą ilość obcych nazw i nazwisk. Rzucane w prasie litewskiej hasło powrotu do właściwych dawnych nazw i nazwisk spotkało się z ogólnem uznaniem.

Kwestja oczyszczenia nazw i nazwisk specjalnie aktualną jest w Kraju Kłajpedzkim, gdzie niemal wszystkie miejscowości noszą niemieckie nazwy, a najwybitniejsi działacze-Litwini zmuszeni są posługiwać się nazwiskami niemieckiemi.

Jednakże Dyrektorjat kłajpedzki, dbając o konserwację nazw niemieckich, opracował projekt ustawy o opłacie za zmianę nazw i nazwisk. Zgodnie z tym projektem za zmianę nazwiska opłata waha się od 20 do 5000 lt, zaś za zmianę imienia od 10 do 1000 lt.

Oburzenie społeczeństwa, jakie wywołało zatwierdzenie przez Sejmik kłajpedzki powyższego projektu jest całkiem zrozumiałe, gdyż kłajpedzkie sądy "niemieckie" za zmianę nazwiska niemieckiego na litewskie niechybnie każą płacić po 5000 lt.

"R y t a s" a u p o s a ż e n i a u r z ę d n i k ó w k ł a j p e d z k i c h ."Rytas" /Nr.37/ podkreśla ogromną różnicę, jaka zachodzi pomiędzy płacami urzędników kłajpedzkich a poborami urzędników z Wielkiej Litwy. Z przytoczonej przez "Rytas tabelki wynika, że płace kłajpedzkie w wielu wypadkach kilkakrotnie przewyższają płace urzędników z Litwy właściwej:

Roczna pensja różnych urzędników Kraju Kłajpedzkiego: Prezes Dyrektorjatu kłajpedzkiego 38.640 lt., prokurator Kr.Kłajp.- 25.638 lt., prezes kłajpedzkiego Urzędu Asekuracyjnego 25.200 lt., radca prawny Dyrektorjatu - 24.564 lt., prezes Sądu Okręgowego - 23.364 lt., radca sądu gminnego - 22.068 lt., naczelny leśniczy Kr.Kłajp.-15.000 lt., inspektor rybaków kłajp. 12.100 lt., starszy wachmistrz policji- 8.000 lt., zwykły wachmistrz - 6.000 lt., nauczy-

ciel ludowy Kr.Kłajp. - 9.000 lt.,dyrektor kłajp.przedsiębiorstw miejskich - 75.000 lt., dyrektor Banku Kłajpedzkiego - 55.000 lt., naczelny burmistrz m.Kłajpedy 39.600 lt., II burmistrz m.Kłajpedy - 36.480 lt.,radca prawny m.Kłajpedy - 28.800 lt.,radca budowlany - 28.800 lt.,dyr.sekretarjatu m.Kłajpedy - 22.032 lt.,woźny Dyrektorjatu - 5.364 lt., szófer Dyrektorjatu 7.008 lt.,rządca gmachu Dyrektorjatu - 6.612 lt.

Oprócz wymienionych pensyj urzędnicy Kraju Kłajp.rocznie pobierają 35.000 lt. zapomóg, a na wydatki nadzwyczajne Dyrektorjat rocznie otrzymuje 38.398 lt.,Pozatem urzędnikom Kraju Kłajpedzkiego Skarb Rzeszy wypłacał t.zw."Zinslose Darlehen".

Załączone poniżej tabele ilustrują różnicę, jaka zachodzi pomiędzy uposażeniem miesięcznem urzędników Małej i Wielkiej Litwy:

Uposażenie miesięczne urzędników lit.instytucyj państwowych.

Kategorja	I	od 150	do 180 lt.		Kategorja	VIII	od 300	do 360 lt.
"	II	" 160	" 192 "		"	IX	" 340	" 408 "
"	III	" 170	" 204 "		"	X	" 380	" 456 "
"	IV	" 180	" 216 "		"	XI	" 450	" 540 "
"	V	" 200	" 240 "		"	XII	" 540	" 648 "
"	VI	" 240	" 288 "		"	XIII	" 600	" 720 "
"	VII	" 280	" 336 "					

Za dzieci do lat 14-tu - 20 lt. Dodatków za żony urzędnicy litewscy wcale nie pobierają.

Uposażenie miesięczne urzędników autonomicznych instytucyj Kraju Kłajpedzkiego.

Kateg.	I	od 227	lt.do 331 lt.		Kateg.	VIII	od 535	lt.do 738 lt.
"	II	" 250	" " 362 "		"	IX	" 602	" " 840 "
"	III	" 280	" " 408 "		"	X	" 741	" "1077 "
"	IV	" 315	" " 451 "		"	XI	" 865	" "1236 "
"	V	" 350	" " 494 "		"	XII	" 990	" "1340 "
"	VI	" 403	" " 563 "		"	XIII	" 1164	" "1722 "
"	VII	" 451	" " 669 "					

Uposażenia specjalne: grupa I - lt. 1800 miesięcznie
" II - " 2200 "

Za dzieci do lat 18-tu - 45 - 55 lt. Na żony po 30 lt. miesięcznie.-

"Rytas" o taktyce rządu litewskiego w sprawie kłajpedzkiej ."Rytas" /Nr.40/: Pośpiech, z jakim Niemcy zaczęły się domagać przeprowadzenia swych postulatów w sprawie kłajpedzkiej, świadczy na jakiem zaufaniu do siebie z jednej strony, a na niedocenianiu Litwinów z drugiej strony stosunki niemiecko-litewskie były oparte. Groźba niebezpieczeństwa musiałaby podyktować narodowi litewskiemu wstrzymanie tarć wewnętrznych i skoncentrowanie wszystkich sił i całej uwagi na froncie kłajpedzkim. Wola całego narodu musi ostatecznie na tym froncie zwyciężyć.

Konflikt kłajpedzki a studenci niemieccy .Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr.52/, pismo niemieckie "Die Welt am Montag" zamieściło artykuł w sprawie bojkotu studentów litewskich w Instytucie Weterynaryjnym w Berlinie oraz Szkoły Technicznej w Charlottenburg. Pismo niemieckie potępia szowinistyczne wybryki studentów-hitlerowców. Świadczy to, zdaniem "Lietuvos Žinios", o tem, że nie wszyscy Niemcy poddali się psychozie nacjonalizmu.

"Frankfurter Ztg." o Kłajpedzie .Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.53/,Frankfurter Ztg.", pisząc o wypadkach kłajpedzkich przyznaje, że podróż Boettchera do Berlina była nietaktem. Pismo sądzi, że w Genewie i w Kownie wytworzyła się sytuacja, która nie rokuje różowych nadziei na trwałe porozumienie.-